Tentamen Lineaire Algebra WI1105IN, deel 1
7 april 2010, 9.00 – 11.00 uur

Toelichting: Een antwoord alleen is *niet* voldoende: er dient een berekening, toelichting en/of motivatie aanwezig te zijn. Dit alles goed leesbaar en in goed Nederlands. Het gebruik van een rekenmachine is niet nodig en niet verboden. U dient bij berekeningen wel de tussenstappen op papier te vermelden.

---

1. Beschouw het volgende stelsel lineaire vergelijkingen met twee parameters α, β.

$$\begin{cases} x_1 + x_2 + x_4 = 2 \\ 3x_1 - x_2 + \alpha x_3 - 5x_4 = 2 \\ 2x_1 + x_2 + 2x_3 = \beta \end{cases}$$

a. Breng de bijbehorende aangevulde matrix in echelonvorm.

b. Geef de oplossing *in vectorvorm* van het stelsel in het geval dat $\alpha = 4$, $\beta = 6$.

c. Voor welke waarden van α en β is het stelsel strijdig?

2. Gegeven zijn

$$A = LU = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & -1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & -1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \quad \text{en} \quad \mathbf{v} = \begin{bmatrix} 2 \\ 3 \\ 5 \\ 0 \end{bmatrix}.$$

a. De kolommen van L geven een basis voor $\mathbb{R}^4$; noem deze basis maar even $\mathcal{L}$. Bereken de coördinaatvector $[\mathbf{v}]_{\mathcal{L}}$.

b. Bereken de inverse van de matrix U.

c. Bereken de oplossing van het stelsel $A\mathbf{x} = \mathbf{v}$, *zonder* het product LU expliciet uit te rekenen. (Tip: hoe kun je de vorige onderdelen gebruiken?)

d. Hoe kun je A^{-1} uitrekenen zonder het product LU expliciet uit te rekenen? (Alleen methode aangeven; niet uitrekenen.)

3. R is de rotatie (in $\mathbb{R}^2$) om het punt(2,1) over een hoek $-\pi/2$ (oftewel: 90° 'met de klok mee'), en T is de lineaire afbeelding die $\begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix}$ afbeeldt op zichzelf en $\begin{bmatrix} 0 \\ 1 \end{bmatrix}$ afbeeldt op $\begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}$.

a. Bereken de matrix van T.

b. Is T surjectief ('onto')?

Geef alle vectoren die door T op de vector $\begin{bmatrix} 5 \\ -7 \end{bmatrix}$ worden afgebeeld.

c. Bereken de matrix die de rotatie beschrijft met betrekking tot homogene coördinaten.

4. Voor alle vragen, en voor deze vraag in het bijzonder geldt: **geef duidelijke argumenten**.

a. Toon aan: als A en B $n \times n$ matrices zijn met onafhankelijke kolommen, dan heeft AB ook onafhankelijke kolommen.

Is dit ook waar als de matrices niet vierkant zijn (en onafhankelijke kolommen hebben)? (Geef een bewijs of een tegenvoorbeeld.)

b. Waar of onwaar:
voor inverteerbare matrices A, B geldt $\big((AB)^T)\big)^{-1} = (A^T)^{-1}(B^T)^{-1}$.

c. A is een n bij n matrix. Matrix $\tilde{A}$ ontstaat door de rijen in omgekeerde volgorde te nemen. (De 1ste en de n-de rij worden verwisseld, de 2de en de n-1ste, enzovoorts.) Beschrijf het verband tussen Det(A) en Det$(\tilde{A})$.

d. Waar of onwaar: als de stelsels $A\mathbf{x} = \mathbf{b}_1$ en $A\mathbf{x} = \mathbf{b}_2$ beide consistent zijn, en $\mathbf{b}_3 = \mathbf{b}_1 + \mathbf{b}_2$, dan is het stelsel $A\mathbf{x} = \mathbf{b}_3$ ook consistent.

EINDE

ANTWOORDEN + UITWERKINGEN

1a

$$\left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 3 & -1 & \alpha & -5 & 2 \\ 2 & 1 & 2 & 0 & \beta \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 0 & -4 & \alpha & -8 & -4 \\ 0 & -1 & 2 & -2 & \beta-4 \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 0 & -4 & \alpha & -8 & -4 \\ 0 & 0 & 2-\frac{1}{4}\alpha & 0 & \beta-3 \end{array}\right]$$

1b Voor de gevraagde waarden van α en β wordt de echelonmatrix

$$\left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 0 & -4 & 4 & -8 & -4 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 3 \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 0 & 1 & -1 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & \boxed{1} & 0 & 3 \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 0 & \boxed{1} & 0 & 2 & 4 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 3 \end{array}\right] \sim \left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 0 & 0 & -1 & -2 \\ 0 & 1 & 0 & 2 & 4 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 3 \end{array}\right]$$

x_4 is vrije variabele en de oplossing wordt

$$\begin{cases} x_1 &= -2 + x_4 \\ x_2 &= 4 - 2x_4 \\ x_3 &= 3 \\ x_4 & \text{vrij} \end{cases} \qquad \text{In vectorvorm } \mathbf{x} = \begin{bmatrix} -2 \\ 4 \\ 3 \\ 0 \end{bmatrix} + c \begin{bmatrix} 1 \\ -2 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

1c Verder redeneren met de aangevulde matrix $\left[\begin{array}{cccc|c} 1 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 0 & -4 & \alpha & -8 & -4 \\ 0 & 0 & 2-\frac{1}{4}\alpha & 0 & \beta-3 \end{array}\right]$:

Als $2 - \frac{1}{4}\alpha \neq 0$ dan heeft elke rij van de coëfficiëntenmatrix een pivot, dus is het stelsel consistent.

Als $2 - \frac{1}{4}\alpha = 0$, oftewel als $\alpha = 8$, dan zijn er twee pivots; het stelsel is strijdig precies als $\beta - 3 \neq 0$.

Antwoord: het stelsel is strijdig als $\alpha = 8,\ \beta \neq 3$.

2a Dit kan wel uit het hoofd:

$$\begin{bmatrix} 2 \\ 3 \\ 5 \\ 0 \end{bmatrix} = 2 \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix} + 1 \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix} + 3 \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 1 \\ 0 \end{bmatrix} + (-2) \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix} \quad \text{dus } [\mathbf{v}]_{\mathcal{L}} = \begin{bmatrix} 2 \\ 1 \\ 3 \\ -2 \end{bmatrix}$$

2b $[\,U \,|\, I\,]$ vegen tot gereduceerde echelonvorm geeft

$$\left[\begin{array}{cccc|cccc} 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & -1 \\ 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 \end{array}\right] \qquad \text{dus} \quad U^{-1} = \begin{bmatrix} 1 & 1 & 0 & -1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

2c In twee stappen: eerst $L\mathbf{y} = \mathbf{v}$, dan $U\mathbf{x} = \mathbf{y}$.

Vanwege **a.** $\mathbf{y} = [\mathbf{v}]_{\mathcal{L}} = \begin{bmatrix} 2 \\ 1 \\ 3 \\ -2 \end{bmatrix}$, en dan (via **b.**) $\mathbf{x} = U^{-1}\mathbf{y} = \begin{bmatrix} 5 \\ 4 \\ 1 \\ -2 \end{bmatrix}$

2d $A^{-1} = (LU)^{-1} = U^{-1}L^{-1}$, en de inverse van de driehoeksmatrix L kan nagenoeg uit het hoofd.

3a $A = [\,T\,] = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$.

3b $T(\mathbf{x}) = A\mathbf{x} = x_1 \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix} + x_2 \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}$, en $\textbf{span}\left\{ \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix} \right\} = \mathbb{R}^2$, dus T is surjectief.

Vectoren die op $\begin{bmatrix} 5 \\ -7 \end{bmatrix}$ worden afgebeeld:

het ztelsel $A\mathbf{x} = \begin{bmatrix} 5 \\ -7 \end{bmatrix}$ oplossen geeft $\mathbf{x} = \begin{bmatrix} 12 \\ -7 \end{bmatrix}$.

3c Aanpak 1: bereken beelden van drie 'makkelijke' vectoren:

$$\begin{bmatrix} 2 \\ 1 \end{bmatrix} \longrightarrow \begin{bmatrix} 2 \\ 1 \end{bmatrix}; \quad \begin{bmatrix} 2 \\ 0 \end{bmatrix} \longrightarrow \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \end{bmatrix}; \quad \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \end{bmatrix} \longrightarrow \begin{bmatrix} 2 \\ 3 \end{bmatrix};$$

In homogene coördinaten: de matrix B moet voldoen aan

$$B \begin{bmatrix} 2 & 2 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 2 \\ 1 & 1 & 3 \\ 1 & 1 & 1 \end{bmatrix} \rightarrow B = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 1 \\ -1 & 0 & 3 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

Aanpak 2: via translatie – rotatie om $\mathbf{0}$ – translatie

$$B = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 2 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 \\ -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & 0 & -2 \\ 0 & 1 & -1 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

4a Per definitie: A heeft onafhankelijke kolommen precies dan als het stelsel $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ alleen de triviale oplossing $\mathbf{x} = \mathbf{0}$ heeft. Stel dat dit zowel voor A als voor B geldt. Dan geldt:

$$\begin{aligned} (AB)\mathbf{x} = \mathbf{0} \quad &\Leftrightarrow \quad A \cdot B\mathbf{x} = \mathbf{0} \\ &\Leftrightarrow \quad B\mathbf{x} = \mathbf{0} \ \text{(want } A \text{ heeft onafhankelijke kolommen)} \\ &\Leftrightarrow \quad \mathbf{x} = \mathbf{0} \ \text{(want } B \text{ heeft onafhankelijke kolommen)} \end{aligned}$$

Voor vierkante A en B volgt het uit een van de beweringen van de stelling over de inverse: als A en B onafhankelijke kolommen hebben, dan zijn A en B inverteerbaar, dan is AB inverteerbaar (namelijk $(AB)^{-1} = B^{-1}A^{-1}$), dus dan heeft AB onafhankelijke kolommen.

4b Dat dit **waar** is volgt uit de regels $(AB)^{-1} = B^{-1}A^{-1}$ en $(AB)^T = B^T A^T$:

$$\big((AB)^T)\big)^{-1} = \big(B^T A^T\big)^{-1} = (A^T)^{-1}(B^T)^{-1}.$$

4c Elke rijverwisseling geeft aan de determinant een min-teken.
Is het aantal rijwisselingen even, dan geldt $\mathrm{Det}(A)$ en $\mathrm{Det}(\tilde{A})$.
Dit is het geval als $n = 4$, 5, 8, 9, 12, 13, enz (en eigenlijk ook: als $n = 1$).
Voor de andere waarden van n zal gelden $\mathrm{Det}(A) = -\mathrm{Det}(\tilde{A})$

4d Stel dat de eerste twee stelsels consistent zijn, met oplossingen $\mathbf{x}_1$ resp. $\mathbf{x}_2$, dus $A\mathbf{x}_1 = \mathbf{b}_1$ en $A\mathbf{x}_2 = \mathbf{b}_2$; dan is $A(\mathbf{x}_1 + \mathbf{x}_2) = \mathbf{b}_1 + \mathbf{b}_2 = \mathbf{b}_3$, dus het derde stelsel is eveneens consistent. Dus de bewering is **waar**.